

Юридичне управління

– Пані Наталія, перед тим як розпочати спілкуватися на «позовну тему», скажіть, чим займається ваше юридичне управління?

– Управління є самостійним функціональним підрозділом ДПА у м. Києві (далі – ДПА). Ми юридично забезпечуємо діяльність ДПА, здійснюємо організаційне та методичне керівництво і контроль за діяльністю юридичних підрозділів органів державної податкової служби м. Києва (далі – ОДПС), надаємо їм практичну допомогу в організації та веденні претензійної, позовної роботи, забезпеченні проведення правової експертизи проектів нормативно-правових актів, договорів та іншої правової роботи.

– Це чималий «шмат» роботи. Скільки юристів працює в управлінні?

– В управлінні ДПА працює 28 юристів. Воно складається з кількох відділів. Зокрема, супроводження актуальних та резонансних справ у судах, представництва інтересів у судах та організації позовної роботи, правової експертизи нормативно-правових актів, сектора інформаційно-аналітичного забезпечення та звітності (функціональне і організаційне-методичне керівництво та контроль за діяльністю підзвітних юридичному управлінню юридичних підрозділів Державних податкових інспекцій у районах м. Києва (далі – ДПІ) і Спеціалізованої державної податкової інспекції у м. Києві по роботі з великими платниками податків (далі – СДПІ)), правового забезпечення договірної, претензійної роботи та розгляду звернень.

«В управлінні ДПА працює 28 юристів. Воно складається з кількох відділів. Зокрема, супроводження актуальних та резонансних справ у судах, представництва інтересів у судах та організації позовної роботи»

– А яке найголовніше завдання управління?

– Це організація правової роботи ДПА та юридичних підрозділів, підпорядкованих ОДПС у напрямі правильного застосування, неухильного додержання та запобігання невиконанню вимог актів законодавства ОДПС. Це також, з-поміж іншого, надання практичної допомоги юридичним підрозділам, підпорядкованим ОДПС, щодо організації та ведення позовної, претензійної роботи, забезпечення супроводження справ у судах, зокрема, здійснення захисту донарахованих сум податків і зборів у судовому порядку, узагальнення практики застосування податкового законодавства за ре-

зультатами розгляду податкових спорів у судових інстанціях.

– Як часто ваші юристи бувають у судах?

– Часто. Загалом, якщо мати на увазі юристів юридичних підрозділів податкових органів м. Києва, упродовж 2006 р. їм довелося брати участь у розгляді в судах 12 065 справ.

– Якою була загальна сума «оспорованих» позовних вимог за цей період?

– Більше 26 млрд грн. Якщо точніше, то 26 471,4 млн грн. Ще додаю, що із загальної кількості судових справ, що перебували на розгляді у судах у 2006 р., розглянуто 7 699 справ на загальну суму 16 451,5 млн грн.

– І скільки з цих справ ви виграли?

– Із загальної кількості розглянутих справ усіх категорій, які знаходились на розгляді (у господарських судах) упродовж 2006 р. по м. Києву, на користь ОДПС вирішено 6 408 справ, а на користь платників податків – 1291 справа.

– Тобто не відповідає дійсності уявлення про те, що податкова переважно «програє» судові справи?

– Так. Слід зазначити, що від загальної кількості розглянутих справ за 2006 р. 83,2% вирішено на користь ОДПС (в 2005 р. – це 90%), 16,7% – на користь платників (9,9% – 2005 р.).

– Яка динаміка цього року? Ви очікуєте більше судових справ цього річ?

– Динаміка розгляду та кількості справ за участю податкових органів, які розглядаються судовими органами, на пряму залежить від правової культури та свідомості платників податків у сфері податкового законодавства. Я вважаю, що збільшення надходжень платежів до бюджету можливе за рахунок підвищення добровільності сплати податків.

– Хоча у відсотках податкова програє більше справ, ніж торік, вам вдається тримати високі показники. Яким чином?

– Загалом постійно зростає рівень правової роботи, зокрема, завдяки заходам підвищення кваліфікації працівників юридичних підрозділів ДПІ у районах м. Києва та СДПІ по роботі з ВПП у м. Києві.

– Про які заходи йдеться?

– Ми готуємо правові висновки, які надаються на запити підпорядкованих державних податкових інспекцій, управління ДПА у м. Києві. Відповіді – це не лише викладення положень нормативно-правових актів, але й опис судової практики з розгляду спірних або

неузгоджених питань. Ми також готуємо пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства України, які надаються до ДПА України. Таким чином, пропозиції враховують позицію суддів щодо правового регулювання відповідних відносин. Крім того, проводимо технічні навчання з працівниками юридичних підрозділів ДПІ м. Києва з питань підвищення їхнього професійного рівня, вивчення нових інструктивних і методичних матеріалів.

– На початку розмови ви згадали про відділ супроводження актуальних та резонансних справ у судах. Які критерії визначення таких справ?

– До таких критеріїв належать справи, в яких сума позовних вимог платників податків є більшою, ніж 1 млн грн та справи, розгляд яких носить резонансний та суспільно важливий характер.

«Із загальної кількості розглянутих справ усіх категорій, які знаходились на розгляді (у господарських судах) упродовж 2006 р. по м. Києву, на користь ОДПС вирішено 6 408 справ, а на користь платників податків – 1291 справа»

– Чи відзначаєте ви вищий рівень представництва в суді, коли його здійснюють юристи юрфірм, радше ніж юрисконсульти підприємств?

– Для нас не має значення, хто буде представляти інтереси платника по справі.

Спори ...про ПДВ

– Пані Наталія, нерідко можна почути скарги від юрисконсультів про таку практику податкової щодо трактування законодавства. Податкова намагається скасувати через суд реєстрацію підприємства з моменту такої реєстрації й згодом пред'явити податкові вимоги на сплату ПДВ. Можна зрозуміти намагання податкової наповнити бюджет. Однак з юридичного погляду, чи вважаєте ви таку практику абсолютно безсумнівною з точки зору правильного застосування законодавства?

– Органи податкової служби у м. Києві у своїй діяльності керуються виключно Конституцією України, законами та іншими нормативно-правовими актами України. При поданні позовів зазначеної категорії податкові органи діють з метою

захисту інтересів держави та суспільства, недопущення приховування від оподаткування доходів та завдання збитків державі у вигляді несплати податків.

Є спори щодо правомірності визначення податкових зобов'язань з податку на прибуток та ПДВ у разі визнання недійсними в судовому порядку установчих та первинних документів контрагента такого платника податків. В одному з них Верховний Суд України розглядав касаційну скаргу ДПІ. Суд у своєму рішенні у справі про визнання недійсним податкового повідомлення-рішення про донарахування податкового зобов'язання з ПДВ та визначення суми фінансових санкцій в зв'язку з невідповідністю формування податкового кредиту, оскільки установчі документи контрагента визнані недійсними в судовому порядку, зазначив, що визначальне значення для правильного вирішення цього спору має встановлення законності діяльності приватного підприємства ТОВ та, відповідно, наявності у осіб, що видавали податкові накладні, права на їх підписання.

У тій справі ТОВ позивалося до ДПІ щодо визнання недійсними податкових повідомлень – рішень, якими визначено зобов'язання з ПДВ. Вищий адміністративний суд України при розгляді справи за позовом ТОВ до ДПІ касаційну скаргу ТОВ залишив без задоволення, а рішення судів, якими в позові відмовлено повністю, без змін. Податкове повідомлення-рішення було винесене за результатами позапланової документальної перевірки правильності обчислення та своєчасності внесення до бюджету сум ПДВ при здійсненні розрахунків із поставальником, у ході якої встановлено, що фінансово-господарську діяльність поставальника фактично здійснювали не встановлені особи, які не володіли належним обсягом легалізованих у встановлений законом спосіб повноважень.

«... визначальне значення для правильного вирішення цього спору має встановлення законності діяльності приватного підприємства ТОВ та, відповідно, наявності у осіб, що видавали податкові накладні, права на їх підписання»

– У справі, мабуть, йшлося про зловживання?

Загалом, якщо мати на увазі юристів юридичних підрозділів податкових органів м. Києва, упродовж 2006 р. їм довелося брати участь у розгляді в судах 12 065 справ.

Я вважаю, що збільшення надходжень платежів до бюджету можливе за рахунок підвищення добровільності сплати податків.

До актуальних та резонансних справ у судах відносять справи, в яких сума позовних вимог платників податків є більшою, ніж 1 млн грн та справи, розгляд яких носить резонансний та суспільно важливий характер.

ДО ПОДАТКОВИХ ОРГАНІВ», – ДПА у м. Києві Наталія КАРПЕНКО

– Лише додаю, що при розгляді справи про визнання недійсними податкових повідомлень-рішень ВАС України підтримав позицію податкового органу, оскільки суд встановив, що контрагент позивача не звітував до податкових органів, податкові зобов'язання з ПДВ не нараховував, ПДВ до бюджету не сплачував, а у позивача на момент проведення перевірки контролюючим органом виявилась відсутність податкових накладних, які могли б підтвердити обґрунтованість віднесення сум ПДВ до податкового кредиту. Таким чином, суд дійшов висновку, що позивач дійсно порушив ряд приписів Закону України «Про ПДВ», та встановив правомірність донарахування податковим органом позивачу зобов'язання з податку на додану вартість.

«Зазначені етапи нерозривно пов'язані між собою: сплата податку, а потім включення відповідних сум до податкового кредиту з податку на додану вартість та відшкодування податку на додану вартість за рахунок коштів, що були сплачені у вигляді податку»

– Судові справи щодо ПДВ – з-поміж резонансних. Які з них найбільш спірні?

– Наведу одну з них, яка завершилася на нашу користь на рівні Верховного Суду України. Вона стосується податкового кредиту. Так, Верховний Суд України при розгляді касаційної скарги ДПП на постанову Вищого господарського суду України встановив, що обов'язковою підставою виникнення у платника права на податковий кредит з податку на додану вартість є сплата платником податку у звітному періоді відповідних сум. Ураховуючи положення пп. 7.7.5 п. 7.7 ст. 7 Закону «Про ПДВ», Суд дійшов висновку, що законодавцем чітко передбачено, що однією з обов'язкових підстав включення сум до податкового кредиту з податку на додану вартість є сплата цих сум до Державного бюджету України.

– А в чому тут нюанс?

– У тому, що Закон встановлює прямий зв'язок між сплатою, надходженням до бюджету ПДВ та його відшкодуванням. При цьому зазначені етапи нерозривно пов'язані між собою: сплата податку, а потім включення відповідних сум до податкового кредиту з податку на додану вартість та відшкодування податку на додану вартість за рахунок коштів, що були сплачені у вигляді податку. До речі, висновок про те, що відшко-

дуванню підлягають лише суми, які були сплачені до бюджету, випливає з самої суті поняття податку, його основної функції – формування доходів Державного бюджету України (п. 19 ст. 1, ст. 9 Бюджетного кодексу України), а також з поняття платника податку як особи, яка згідно із Законом «Про ПДВ» зобов'язана здійснювати утримання та внесення до бюджету податку, що сплачується покупцем (п. 1.3 ст. 1 Закону).

Апеляційне узгодження

– Пані Наталія, що мається на увазі під «узгодженням податкових зобов'язань»?

– У разі, коли платник податків вважає, що контролюючий орган неправильно визнав суму податкового зобов'язання або прийняв будь-яке інше рішення, що суперечить законодавству з питань оподаткування або виходить за межі його компетенції, встановленої законом, він вправі подати скаргу про перегляд цього рішення. Скарга подається у письмовій формі та може супроводжуватися документами, розрахунками та доказами, які платник податків вважає за потрібне надати. Цей порядок регламентується Законом України «Про порядок погашення зобов'язань платників податків перед бюджетами та державними цільовими фондами» від 21 грудня 2000 р., який передбачає порядок апеляційного узгодження податкових зобов'язань, нарахованих контролюючим органом.

«Продавець у крамниці скаржить на податківців, який прийшов з перевіркою: – Суцільні збитки, щодня власні гроші докладаємо в касу...»

– А з чого ж живе?

– На вихідні крамниця не працює, тож не докладаємо, з цього й живемо...»

– Припустимо, подано скаргу. Але ж рішення продовжує діяти?

– Якщо скарга (заява) подається з дотриманням 10-денного строку для оскарження рішення контролюючого органу, то це зупиняє виконання оскаржуваного рішення на строк від дня подання скарги (заяви) до дня закінчення процедури адміністративного оскарження.

– Не погодившись з переглянутим рішенням, платник звертається до суду?

– Так, з урахуванням строків давності платник податків має право оскаржити

рішення контролюючого органу про нарахування податкового зобов'язання.

– Податкова віддає перевагу досудовому чи судовому вирішенню спорів?

– Отримавши рішення податкового органу, платник податків на власний розсуд вирішує питання, чи здійснювати апеляційне оскарження в органі державної податкової служби, чи звертатися з позовом до суду.

«... громадянин повинен платити податки з таким само почуттям, з яким закоханий дарує подарунки своїй коханій»

– Які апеляції та позови до податкової на сьогодні можна назвати найбільш типовими?

– Оскарження податкових повідомлень-рішень за результатами проведених податковими органами перевірок.

Кадри

– Пані Наталія, за кордоном податкова прагне наймати на роботу кращі кадри з кращих ЮНЗ. Який підхід нині в нашій податковій? Звідки ви берете свої кадри?

– Базовим навчальним закладом державної податкової служби України є Національний університет ДПС України. Він здійснює підготовку висококваліфікованих фахівців. Зокрема, на юридичному факультеті готують спеціалістів з фінансового права та оподаткування, які застосовують свої теоретичні знання на практиці в органах ДПС.

– Що найбільше приваблює чи може привабити юриста працювати в податковій?

– Скажу про своє юридичне управління. Робота тут цікава та різнопланова, вимагає постійного вдосконалення професійного рівня. Загалом юрист у податковій службі – це спеціаліст широкого профілю. Працівники юридичного управління надають постійну методичну та практичну правову допомогу структурним підрозділам ДПА у м. Києві та районним у м. Києві ДПП з питань оподаткування доходів фізичних та юридичних осіб, стягнення податкового боргу, оскарження податкових повідомлень-рішень, представляють інтереси ДПА у суді та співпрацюють з правоохоронними й іншими органами державної влади.

– Як юристи набувають досвід?

– Юристи, котрі працюють в юридич-

ному управлінні ДПА у м. Києві, мають чималий попередній досвід роботи в районних податкових інспекціях. Вони не зупиняються на цьому й надалі вдосконалюють свої навички, правову базу. Працювати в юридичній службі ОДПС не просто, але цікаво, особливо, коли знаходиш у складних ситуаціях єдине правильне вирішення певної проблеми.

– Якою є середня зарплата юриста податкової?

– 1000-1500 грн.

– Цікаво, а чи преміюють працівників, зважаючи на кількість чи суму задоволених претензій і позовів?

– Враховуючи те, що податкові органи є державними установами та фінансуються із бюджету України – додаткове преміювання в зазначеному бюджеті не передбачено.

– Три ключові якості при доборі кадрів в юруправління ДПА (загалом і м. Києва зокрема).

– Професійність, порядність та наполегливість.

– Розкажіть, якийсь кумедний чи цікавий випадок зі служби.

– Розповім анекдот. Продавець у крамниці скаржить на податківців, який прийшов з перевіркою:

– Суцільні збитки, щодня власні гроші докладаємо в касу...

– А з чого ж живе?

– На вихідні крамниця не працює, тож не докладаємо, з цього й живемо...

– Що вам найбільше подобається у вашій роботі?

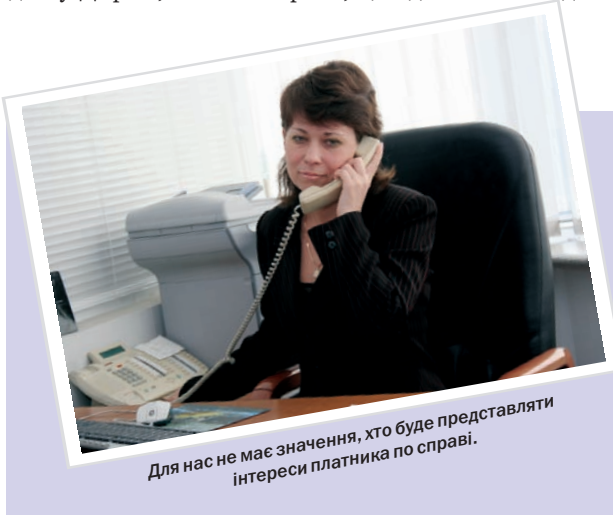
– Можливість постійного вдосконалення себе як юриста в різних галузях права.

– Одного разу німецький письменник Новаліс сказав, що громадянин повинен платити податки з таким само почуттям, з яким закоханий дарує подарунки своїй коханій. Чи реалістична ця думка, чи поділяєте ви її, й чи поділяють її наші платники податків?

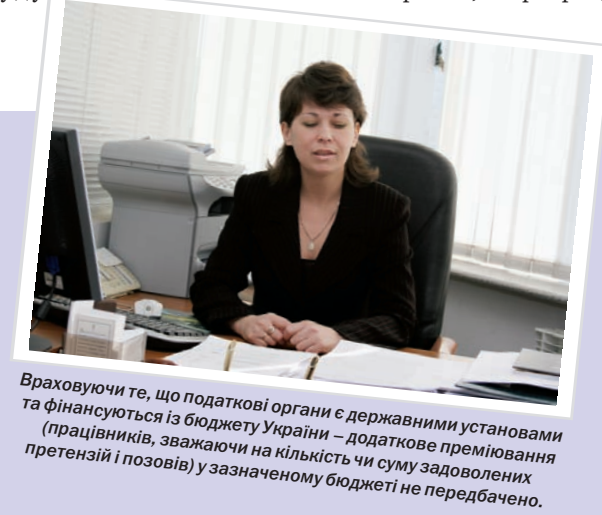
– Працівники податкової служби цілком підтримують цю тезу, а щодо платників податків ми прагнемо, щоб кожний з них відчував таку потребу. В цьому сенсі у закоханих немає претензій до податкових органів.

Спілкувалася Славик БІГУН

ПЕРСОНА	
П.І.Б.	КАРПЕНКО Наталія Іванівна
Вік	34 роки
Місце роботи	ДПА в м. Києві
Посада	Начальник юридичного управління
Попередні посади, досвід	Юридичну роботу розпочала у 1999 р. в юридичному відділі ДПП у Мінському (Оболонському) районі м. Києва
Стаж	8 років
Практика	Податкове, фінансове, господарське, адміністративне право
Освіта, кваліфікація	Вища юридична, у 1998 р. закінчила Київський національний університет імені Тараса Шевченка

Для нас не має значення, хто буде представляти інтереси платника по справі.

Враховуючи те, що податкові органи є державними установами та фінансуються із бюджету України – додаткове преміювання (працівників, зважаючи на кількість чи суму задоволених претензій і позовів) у зазначеному бюджеті не передбачено.

Працювати в юридичній службі ОДПС не просто, але цікаво, особливо, коли знаходиш у складних ситуаціях єдине правильне вирішення певної проблеми.